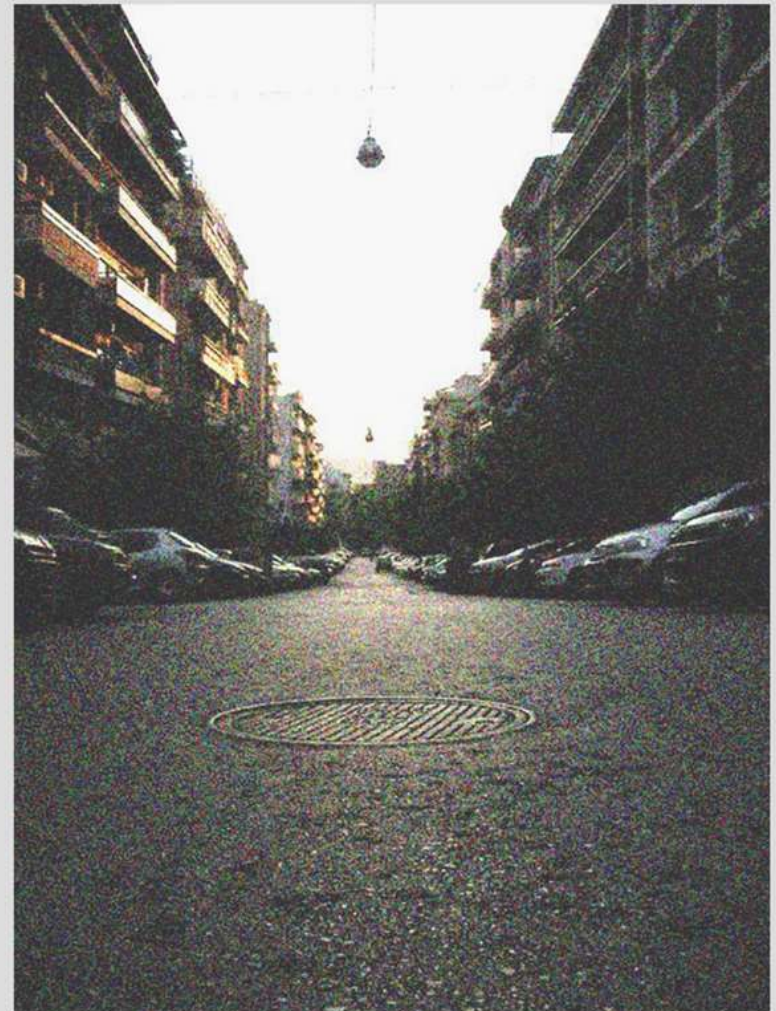

Πολεοδομία II

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΤΩΝ ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ

σπουδάστριες: Μαρούδα Ιουλία, Ρίζου Άννα, Σκευάκη Ελένη- Μαρία

διδάσκων: Ν. Μπελαβίλας

“Η κόλαση των ζωντανών δεν είναι κάτι που αφορά το μέλλον. Αν υπάρχει μια κόλαση είναι αυτή που υπάρχει ήδη εδώ, η κόλαση που κατοικούμε καθημερινά, που διαμορφώνουμε με τη συμβίωσή μας. Δυο τρόποι υπάρχουν για να μην υποφέρουμε. Ο πρώτος είναι για πολλούς εύκολος: να αποδεχθούν την κόλαση και να γίνουν τμήμα της μέχρι να μην βλέπουν πια. Ο δεύτερος είναι επικίνδυνος και απαιτεί συνεχή προσοχή και διάθεση για μάθηση: να προσπαθήσουμε να μάθουμε και να αναγνωρίσουμε ποιος και τι, μέσα στην κόλαση, δεν είναι κόλαση, και να του δώσουμε διάρκεια, να του δώσουμε χώρο”

(Ιταλο Καλβίνο, Αόρατες Πόλεις)

Εισαγωγή

Στο προηγούμενο εξάμηνο ξαναπερπατήσαμε τα Εξάρχεια, κυριολεκτικά και εικονικά, για να κάνουμε μια ανάλυση της περιοχής που νομίζαμε ότι ξέρουμε. Έτσι ουσιαστικά ψηλαφίσαμε τη γειτονιά, βρίσκοντας τα σημεία που την κάνουν χαρακτηριστική και ανακαλύπτοντας τόσο τις αρετές όσο και τα προβλήματα. Σε αυτό το εξάμηνο, με τα εφόδια όλης της προηγούμενης ανάλυσης, εστίασαμε στα προβλήματα της γειτονιάς και προβήκαμε στις παρεμβάσεις που κρίνουμε αναγκαίες, με σεβασμό στον ιδιαίτερο χαρακτήρα και τις υπάρχουσες δυναμικές της περιοχής.

Υφιστάμενη κατάσταση

Η έρευνα πάνω στα Εξάρχεια μας έχει οδηγήσει σε μια σειρά από παραδοχές για την κατάσταση στη γειτονιά σήμερα.

Ξεκινώντας, μιλάμε για μια περιοχή γενικής κατοικίας. Η απουσία προβλέψεως χρήσεων γης έχει φέρει ένα κράμα λειτουργιών στην ίδια πολυκατοικία, πάντα όμως με κάποιες συγκεκριμένες υπόπεριοχές-στέκια συγκεκριμένων λειτουργιών.

Τα κτίρια των Εξαρχείων ποικίλουν σε στυλ. Ένας περίπατος θα μας χαρίσει μια σειρά από διαφορετικές εμπειρίες και μια αναγνώριση κτισμάτων από όλες τις φάσεις που πέρασε η ελληνική αρχιτεκτονική από το νεοκλασικισμό ως σήμερα. Το ύψος μεταβάλλεται αναλόγως σχηματίζοντας μια έντονη κορυφογραμμή που υψώνεται προς τον ουρανό όσο πιο κοντά στους κεντρικούς δρόμους της περιοχής και χαμηλώνει στα σοκάκια και στους πεζοδρόμους.

Τα περισσότερα κτίρια, αν και αρκετά παλιά, είναι σχετικά καλοδιατηρημένα. Βιώσιμα δηλαδή, πέρα από τα χρόνια εγκαταλελειμμένα κτίσματα για τα οποία ο δήμος αδιαφορεί. Ωστόσο, παρατηρήσαμε και καταγράψαμε ένα μεγάλο αριθμό κενών κτιρίων. Τόσο τα κενά κτίρια κατοικίας όσο και τα κενά ισόγεια καταστημάτων δημιούργησαν μαύρες κηλίδες στο χάρτη καταγραφής μας και μας προβλημάτισαν καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας μας. Θεωρήσαμε, λοιπόν, κύριο μέλημά μας να ξαναδώσουμε ζωή σε αυτά τα κτίσματα αλλά και στους δρόμους στους οποίους βλέπουν.

Λυδία λίθο για τη ζωντάνια που χαρακτηρίζει τα Εξάρχεια αποτελεί η εκπαίδευση και ότι αυτό συμπαρασύρει μαζί της. Η τριλογία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που τα περικλείουν: το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Χημείο και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο προσδίδουν στα Εξάρχεια την έννοια της νεανικότητας. Και οι νέοι άνθρωποι φέρνουν νέο κλίμα, με μαγαζιά ψυχαγωγίας, σινεμά, βιβλιοπωλεία, τυπογραφεία και άλλα.

Οι 4 υποπεριοχές

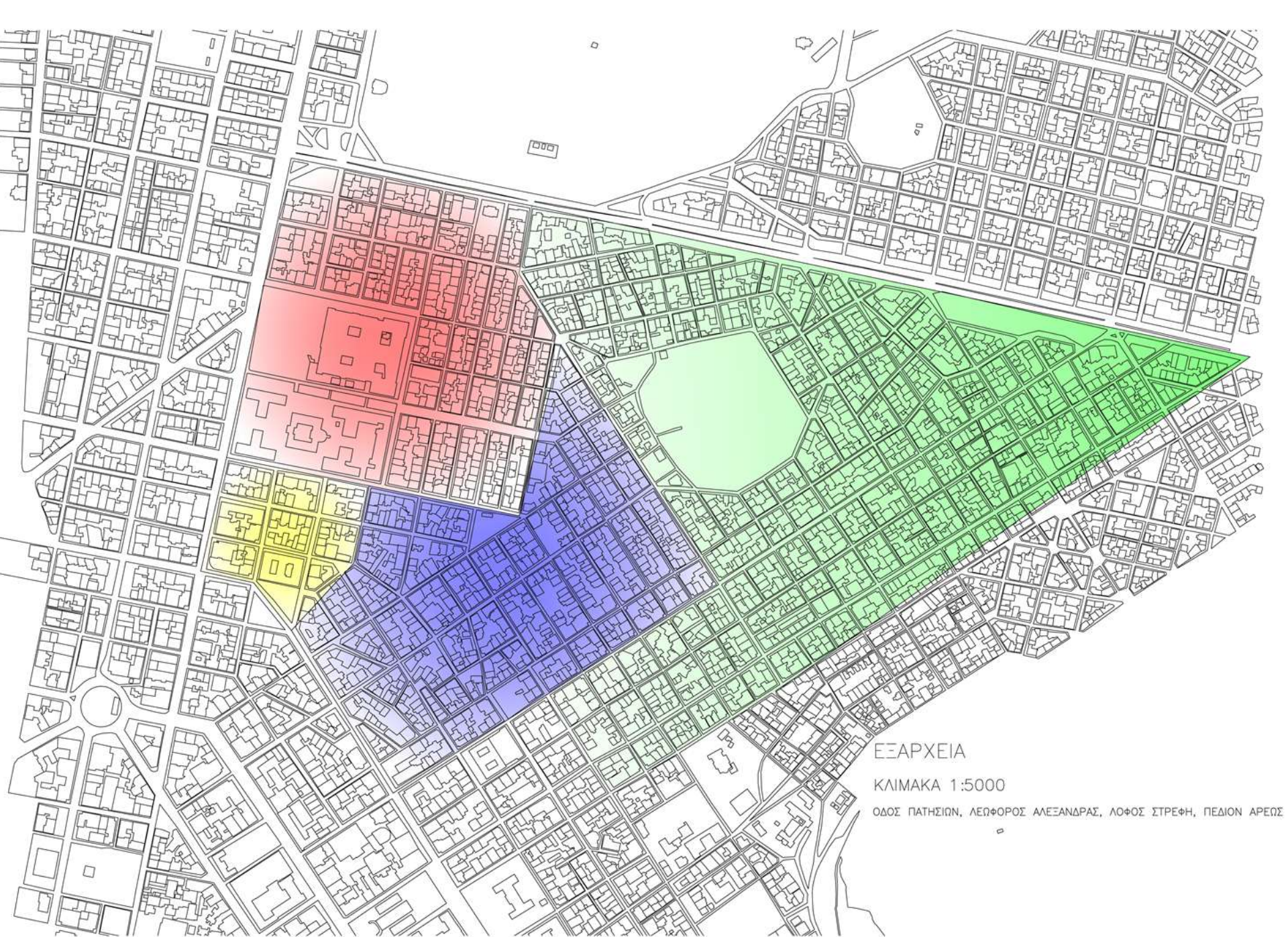
Ήδη από την πρώτη μας διερεύνηση είχαμε διαχωρίσει τα Εξάρχεια σε τέσσερις υποπεριοχές, οι οποίες αναπτύσσουν τα δικά τους ειδικά χαρακτηριστικά συγχωνευμένα στο χαρακτήρα της γειτονιάς, ο οποίος αρχίζει να φθίνει όσο πλησιάζουμε προς τα όρια των Εξαρχείων με τις άλλες περιοχές, και να μπλέκεται με αυτές. Οι 4 αυτές περιοχές θα λέγαμε ότι είναι :

- Το κέντρο των Εξαρχείων, το οποίο ορίζεται από την πλατεία και τα οικοδομικά τετράγωνα νοτιότερά της. Η πλατεία δίνει τον τόνο ζωής και κινητικότητας που διατηρεί στους άξονες που την τέμνουν. Σ' αυτή την περιοχή βλέπουμε μια μίξη κατοικίας με εμπορικές λειτουργίες και λειτουργίες αναψυχής. Εδώ θα αντικρύσουμε τους φιλόξενους πεζοδρόμους, τους ποικίλους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς, τα ιδιαίτερα καταστήματα, τους φοιτητές και τα μαγαζιά διασκέδασής τους ή τα γκράφιτι τους στους τοίχους.

- Η περιοχή του Μουσείου. Κοντά στο όριο της γειτονιάς με την Αλεξάνδρας και την Πατησίων, αλλά και επηρεασμένο από την υπερτοπικότητα του Αρχαιολογικού μουσείου και του Υπουργείου Πολιτισμού, το κομμάτι αυτό εμφανίζει την αλλαγή στο χαρακτήρα του. Κτήρια διοίκησης και ιδιωτικές υπηρεσίες, πληθαίνουν ανάμεσα στις κατοικίες.

- Η Νεάπολη. Πρόκειται για την κατ' εξοχήν περιοχή κατοικίας. Δομημένη στο διάσελο μεταξύ λόφων Στρέφη και Αλεξάνδρας, ήσυχη και εύκολα προσεγγίσιμη, η περιοχή της Νεαπόλεως είναι το ιδανικό μέρος για κατοίκηση, η οποία πλαισιώνεται κυρίως από τοπικό εμπόριο και κάποιες ιδιωτικές υπηρεσίες.

- Πλατεία Κάνιγγος - Σόλωνος - Ακαδημίας. Αυτός ο άξονας τοποθετείται πολύ κοντά στο κέντρο της Αθήνας. Συνεπώς, εδώ κυριαρχούν τα εμπορικά καταστήματα (τοπικά και υπερτοπικά) καθώς και οι υπηρεσίες, τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες.

ΕΞΑΡΧΕΙΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:5000

ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ, ΛΟΦΟΣ ΣΤΡΕΦΗ, ΠΕΔΙΟΝ ΑΡΕΩΣ

Το πράσινο σήμερα

Παρ' ότι τα Εξάρχεια βρίσκονται βαθειά στο κέντρο της Αθήνας, μιας πόλης που ασφυκτιά, έχει κοντά του κάποιες από τις σημαντικότερες οάσεις πρασίνου. Ο λόφος του Στρέφη και ο λόφος του Λυκαβηττού είναι ζώνες αναζωογόνησης της Αθήνας ενώ προσδίδουν στην περιοχή μελέτης μας σημαντικές ανάσες και πανέμορφες φυγές. Ταυτόχρονα, η ίδια η πλατεία Εξαρχείων είναι φυτεμένη και δίνει ένα ευχάριστο χρώμα στο κέντρο των Εξαρχείων. Από την άλλη μεριά της λεωφόρου Αλεξάνδρας, υπάρχει το πρόσφατα διαπλασμένο Πεδίον του Άρεως, ένα από τα ελάχιστα πάρκα των Αθηνών. Ανεκτίμητη για την ποιότητα ζωής των Εξαρχείων είναι η ύπαρξη πολλών αξόνων από πεζοδρόμους. Εκεί οι άνθρωποι μπορούν να περπατήσουν, ξεφεύγοντας από τη βουή της πόλης, ή να σταθούν για να νιώσουν την πραγματική ομορφιά της, να επικοινωνήσουν με τους γύρω και με το χώρο ανεμπόδιστα. Άλλες πλατείες ή μικρά πάρκα, λιγότερο κεντρικά, προσδίδουν τοπικές και περιορισμένες ευκαιρίες για επαφή με τον ανοιχτό χώρο και το πράσινο.

Έχοντας όλες αυτές τις σημαντικές πληροφορίες κατά νου, δουλέψαμε προσπαθώντας όχι απλά να γεμίσουμε τη γειτονιά με χώρους πρασίνου αλλά κυρίως να κάνουμε τους ήδη υπάρχοντες εύκολα προσβάσιμους, που να καλούν το χρήστη να τους βιώσει. Ο πεζόδρομος αποτελεί έναν άξονα ικανό να ενοποιήσει τις πηγές πρασίνου και με τις κατάλληλες κινήσεις που αφορούν τις χρήσεις μας, μπορούμε να καλέσουμε τον κόσμο, κατοίκους ή μη, να ζωντανέψει το χώρο. Συνεπώς, δώσαμε ιδιαίτερη έμφαση στις περιοχές εκείνες που μπορούν να μετατραπούν σε διαδρομές πρασίνου, σε περιπάτους ζωής πρωί και βράδυ, που να εμπνέουν τη συνδιαλαγή με το χώρο, το παιχνίδι των παιδιών, τις νυχτερινές βόλτες των νέων.

ΕΞΑΡΧΕΙΑ
ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:5000

ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ, ΛΟΦΟΣ ΣΤΡΕΦΗ, Γ

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ
- ΠΡΑΣΙΝΟ ΥΠΕΡΤΟΠΙΚΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ
  - ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ
  - ΛΟΙΠΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΧΩΡΟΙ
  - ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΙ

Η κυκλοφορία σήμερα

Τα σκληρά όρια των λεωφόρων Αλεξάνδρας και Πατησίων, καθώς και της Ακαδημίας είναι κύριοι άξονες κυκλοφορίας του κέντρου της Αθήνας, ενώ ουσιαστικά δίνουν στα Εξάρχεια το πολυγωνικό σχήμα τους. Οι συλλεκτήριοι άξονες της Ιπποκράτους, της Χαριλάου Τρικούπη χαρακτηρίζονται από εικοσιτετράωρη κίνητικότητα ενώ διανέμουν την κίνηση των αυτοκινήτων από το κέντρο στα Εξάρχεια και αντιστρόφως. Οι τοπικές οδοί, πολλές από αυτές μονοδρομημένες, δημιουργούν ένα πλέγμα που επηρεάζεται από τη φυσική κλίση του εδάφους. Μέσα σ' αυτό το πλέγμα υπάρχουν και οι πεζοδρομημένοι άξονες, στοιχείο που δίνει ιδιαίτερο χαρακτήρα στην περιοχή. Οι πεζόδρομοι προσκαλούν τον πεζό και του προσφέρουν διαδρομές ευχάριστες, με σημεία στάσης και εύκολη διάβαση, μακριά από τα στενά πεζοδρόμια των κυρίως δρόμων.

ΕΞΑΡΧΕΙΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:5000

Ενεργοί δημόσιοι χώροι

Σαφώς μεγάλης σημασίας δημόσιοι χώροι είναι οι προαναφερθέντες χώροι πρασίνου.

Η πλατεία Εξαρχείων αποτελεί το απόλυτο κέντρο δραστηριοτήτων και ζωής. Το πρωί τα γύρω καταστήματα, οι άνθρωποι που μεταφέρονται στις δουλειές τους και όλες τις ώρες όσοι διασκεδάζουν στα γύρω μαγαζιά αλλά και αυτόνομα στην πλατεία συντάσσουν μια εικόνα διαρκούς κινητικότητας.

Η κίνηση εκεί τροφοδοτεί τους γύρω πεζόδρομους με ανάλογη ανθρώπινη παρουσία που φθίνει όσο οδηγούμαστε στις περιοχές αμιγούς κατοικίας. Λίγο νοτιότερα, οι άξονες των πεζοδρόμων Τζαβέλλα και Μεσολογγίου, με το αυτοδιαχειριζόμενο πάρκο των κατοίκων στο τέλος του πρώτου, δείχνουν πως ο ανοιχτός δημόσιος χώρος εκτιμάται και αξιοποιείται δημιουργικά.

Από την άλλη, εμφανώς μικρότερη είναι η κινητικότητα στο λόφο του Στρέφη, ο οποίος αν και σημαντικός τοπικός πνεύμονας και παρ' ότι συγκεντρώνει αθλητικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες, δε μοιάζει να καλεί τους επισκέπτες. Τα προβλήματα ασφάλειας και ναρκωτικών είναι ήδη καταγεγραμμένα.

Παρομοίως ο ευρύχωρος πεζόδρομος της Τοσίτσα θα μπορούσε να συνθέτει έναν όμορφο περίπατο ανάμεσα σε δύο κτίρια-μνημεία όπως είναι το Πολυτεχνείο και το Αρχαιολογικό. Αντ' αυτού αποτελεί ένα από τα πιο νοσηρά στιγμιότυπα των Εξαρχείων, συγκεντρώνοντας φαινόμενα εμπορίου ναρκωτικών.

Τα προβλήματα

Τα Εξάρχεια όπως και οποιοσδήποτε ζωντανός οργανισμός έχει να αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα σε διάφορα επίπεδα.

Από τη μία διαπιστώνεται η ανεπάρκει των ελεύθερων χώρων και η μη αξιοποίηση των υπαρχόντων, κάτι που αποκόπτει τον επισκέπτη από το πράσινο και τον εν δυνάμει ενεργό δημόσιο χώρο.

Ακόμα, σε κοινωνικό επίπεδο τα μείζονος σημασίας προβλήματα που εμφανίζονται μοιάζουν να βαραίνουν πραγματικά την περιοχή. Τα Εξάρχεια αποτελούν ένα στέκι για χρήση ναρκωτικών και του παράνομου εμπορίου τους. Δράσεις των κατοίκων "έκρυσαν" το πρόβλημα από το κέντρο, στελνοντας εξαθλιωμένους χρήστες στον πεζόδρομο της Τοσίτσα, μα διαδρομή που βλέπει τις πλάτες του Πολυτεχνείου και του Αρχαιολογικού Μουσείου και άρα δε τη βλέπει κανείς. Φυσικά αυτό δεν είναι τίποτε άλλο από στρουθοκαμηλισμός, καθώς η εκτόπιση από το οπτικό πεδίο δε λύνει τα προβλήματα ούτε των κατοίκων ούτε φυσικά των χρηστών. Παράλληλα σε αυτό, κάτι παραπάνω από αξιοσημείωτες είναι και οι συχνές αναταράξεις που προκύπτουν από συγκρούσεις αστυνομίας με αντιεξουσιαστές, οι βόμβες, τα δακρυγόνα, οι υλικές καταστροφές που όποτε έχουν συμβεί εκτεταμένα, έχουν κάνει την περιοχή να μοιάζει με πεδίο πολέμου. Μόνιμα σύμβολα της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης είναι τα διάσπαρτα κενά κτίρια και καταστήματα, αφημένα να φθείρονται από το χρόνο σχηματίζουν οξύμωρες εικόνες την ίδια στιγμή που άνθρωποι χωρίς στέγη ψάχνουν απάγκιο σε γωνίες κτιρίων.

Τέλος, το κυκλοφοριακό πρόβλημα του κέντρου εισβάλλει και στην περιοχή μελέτης μας. Μέσα στη μικροκλίμακα μιας γειτονιάς όπως τα Εξάρχεια, παρεμβάλλονται δρόμοι που λειτουργούν ως τροφοδότες αυτοκινήτων προς το κέντρο. Συνεπώς η κίνηση των οχημάτων ιδιαίτερα τις πρωινές ώρες είναι υπέρ το δέον αυξημένη, δημιουργώντας προβλήματα που συντίθεται από τις εικόνες αμαξιών διπλοπαρκαρισμένων ή παρκαρισμένων στο πεζοδρόμιο, λεωφορείων που δε μπορούν να φτάσουν στον προορισμό τους και ήχους από κόρνες.

Συνολικό σενάριο

Με δεδομένη όλη την προηγούμενη έρευνα, οργανώσαμε σχηματικά τις ιδέες με τις οποίες θα επέμβουμε στο χώρο των Εξαρχείων. Έχουμε, λοιπόν, τις εξής σκέψεις:

_ Σχεδιασμός μιας πεζοδρομημένης διαδρομής από την Κάνιγγος προς το Αρχαιολογικό Μουσείο. Αυτό επιτυγχάνεται με πεζοδρόμηση της οδού Τζώρτζ και ολόκληρης πια της Τοσίτσα, άνοιγμα των πυλών του Πολυτεχνείου από όλες τις εισόδους καθώς και άνοιγμα της εισόδου Τοσίτσα του Αρχαιολογικού με μια κατασκευή της οποίας ευθύνη και χρήση θα έχει το Πολυτεχνείο, για τη φιλοξενία εκθέσεων των φοιτητικών εργασιών. Ο πεζόδρομος Τοσίτσα μετατρέπεται σε ενεργό χώρο, επιτρέποντας κίνηση και ανάπαυση στον χρήστη.

_ Δράση σε κενά οικοπέδα και κτίρια στο δίκτυο κοντά στην οδό Τζαβέλλα. Αξιοποίηση των οικοδομημάτων ως κοινωνικές κατοικίες, χώρο ιατρικής περίθαλψης, κοινωνική αγορά ενώ των κενών πάρκινγκ ως πάρκα, χώρους πρασίνου και παιχνιδιού.

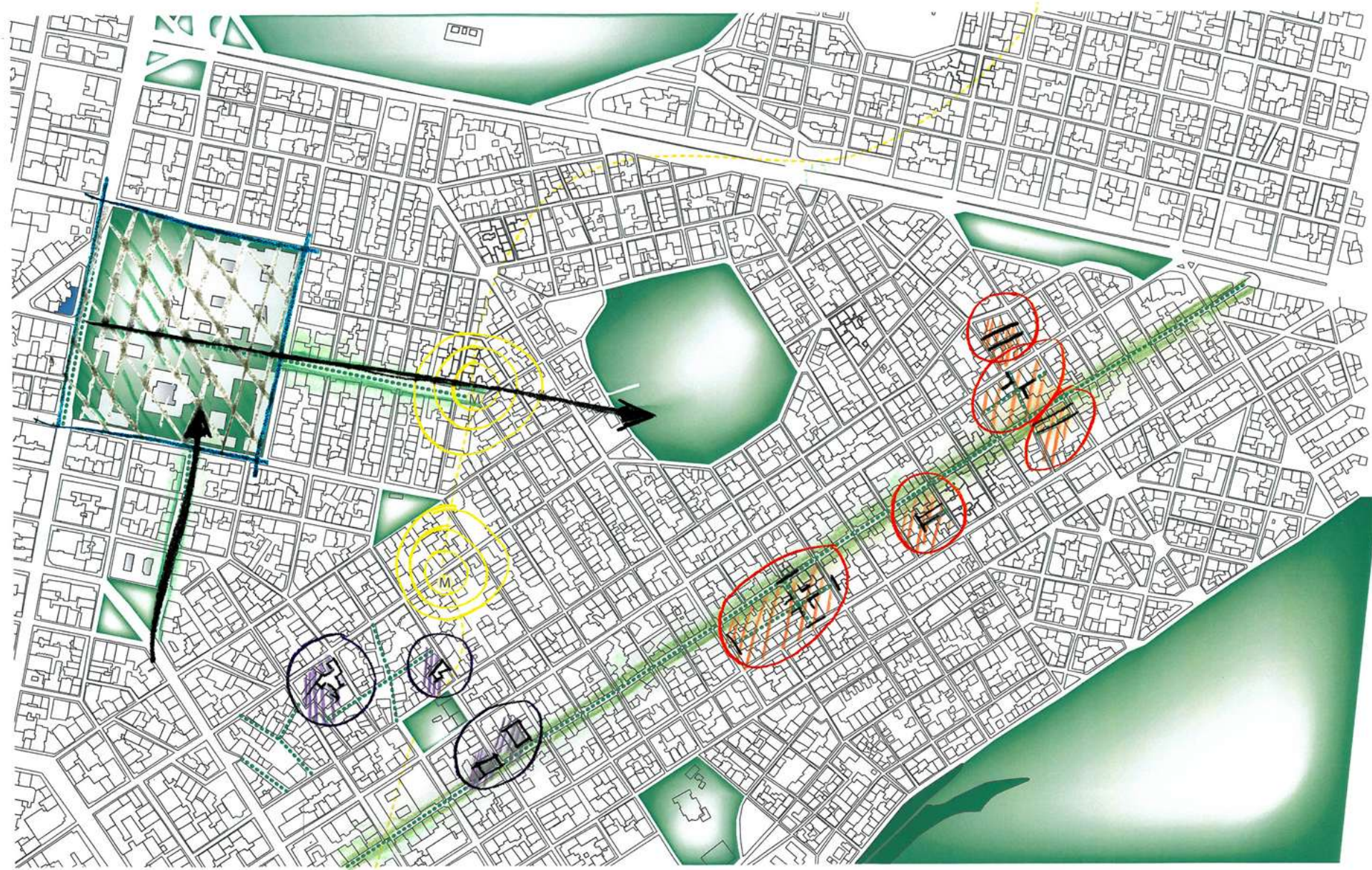
_ Πεζοδρόμηση της οδού Μαυρομιχάλη σε όλο της το μήκος, καθώς και των σταυρών στο ύψος της Νεαπόλεως με μικρή τοπική χρήση, αξιοποιώντας ταυτόχρονα τους ακάλυπτους ανάμεσα στις πολυκατοικίες της περιοχής.

_ Δεδομένης της γραμμής 4 του μετρό, προβλέπουμε δύο εισόδους, στη συμβολή των Βαλτετσίου και Μπενάκη, καθώς και στην απόληξη της Τοσίτσα στο ύψος της πλατείας.

_ Αξιοποίηση κενών πολυκατοικιών στη Νεάπολη καθώς και του θεάτρου Ακροπόλ για χρήσεις φοιτητικών κατοικιών και αναγνωστηρίων.

_ Θέσπιση συστήματος πληρωτικού πάρκινγκ για τους μη κατοίκους της περιοχής.

Τα νέα δεδομένα στην κυκλοφορία

Μετά τις επεμβάσεις μας, αλλάζει ελαφρώς και ο χάρτης κυκλοφορίας. Η πεζοδρόμηση αρκετών δρόμων- με κύριες αλλαγές αυτές της Τοσίτσα και της Μαυρομιχάλη- θα δώσει περισσότερο κυκλοφοριακό βάρος στις υπόλοιπες οδούς.

Συγκεκριμένα, η διπλής κατεύθυνσης Τοσίτσα εξυπηρετείται από το δίκτυο Σπ.

Τρικούπη-Στουρνάρη-Μπουμπουλίνας καθώς και τις παράλληλες σε αυτές.

Η πεζοδρόμηση της Μαυρομιχάλη εκτιμούμε ότι θα επηρεάσει ελάχιστα την κυκλοφορία και μόνο σε επίπεδο τοπικό, καθώς η άνοδος προς Αλεξάνδρας εξυπηρετείται τόσο από τη Χ. Τρικούπη όσο και από την Ασκληπιού.

Παράλληλα, ορίζοντας ένα σύστημα πληρωτικού πάρκινγκ για όσους δεν κατοικούν στην περιοχή, επιδιώκουμε να αποτρέψουμε αυτούς που έρχονται στα Εξάρχεια για σταθερή εργασία ή ψυχαγωγία να φέρουν το ΙΧ. Με αυτό τον τρόπο θα κερδίσουμε μια λωρίδα είτε για κυκλοφορία είτε για διαπλάτυνση πεζοδρομίων.

Τα νέα δεδομένα στο πράσινο

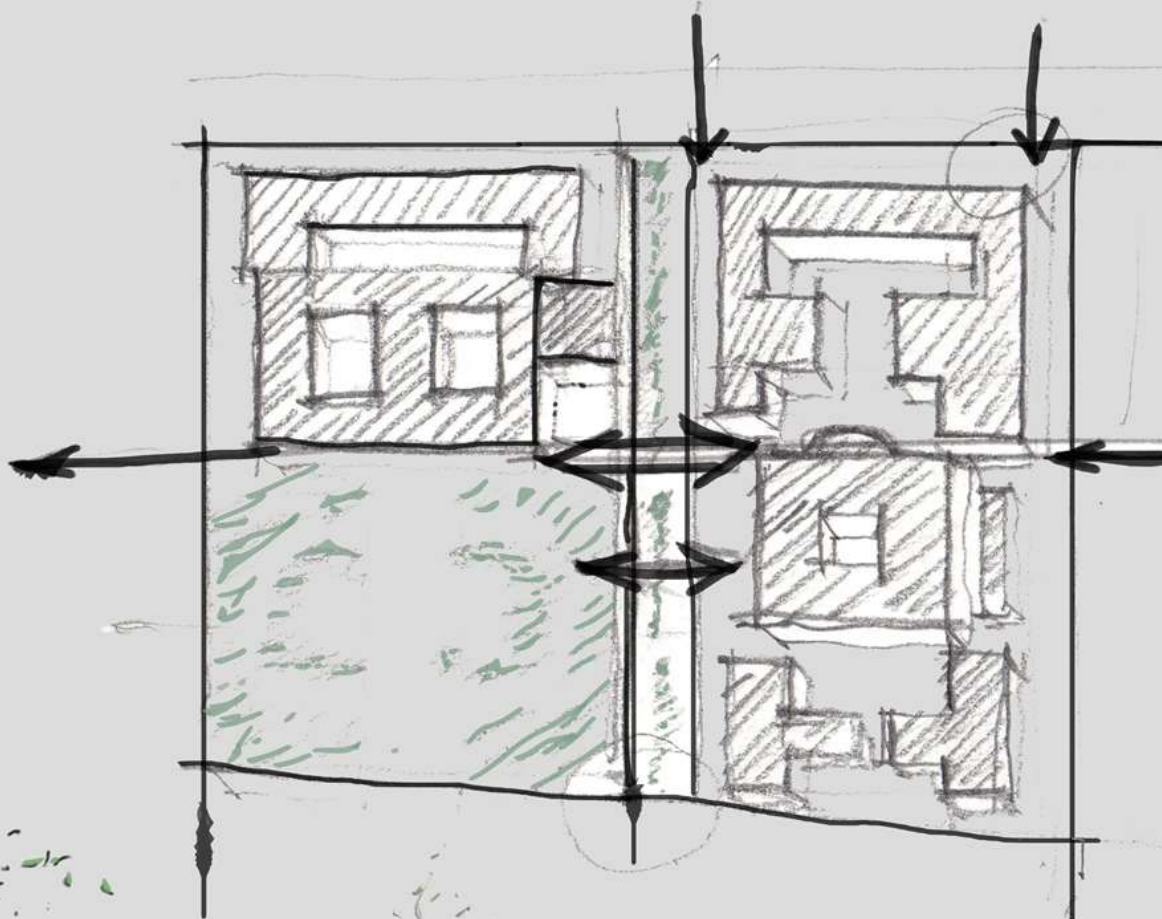
Μετά από τις παραπάνω παρεμβάσεις, παρατηρούμε την αύξηση των ελεύθερων και πράσινων χώρων καθώς και τη μεγαλύτερη ακτινοβολία των υπαρχόντων. Με το δίκτυο Τζώρτζ-Πολυτεχνείο-Τοσίτσα-Αρχαιολογικό μετατρέπουμε τα δύο κτίρια σε ανοικτούς χώρους κίνησης και ζωής, σε ένα σύστημα που εισάγει το χρήστη στα Εξάρχεια είτε από την Κάνιγγος, είτε από την Πατησίων για να τον οδηγήσει προς το λόφο στου Στρέφη, μέσω της νοητής γραμμής της Τοσίτσα που καταλήγει εκεί.

Παράλληλα, μια νέα εκτενής γραμμή πράσινης ανάπτυξης της οδού Μαυρομιχάλη επιτρέπει την κυκλοφορία παράλληλα προς τα Εξάρχεια από την Αλεξάνδρας ως και την περιοχή Πανεπιστήμιο σε ένα πεζοδρομημένο, ασφαλές και πράσινο περιβάλλον, το οποίο μέσω των υπαρχόντων καθέτων πεζοδρόμων στη Μαυρομιχάλη οδηγεί τον περίπατό μας βαθειά στο κέντρο των Εξαρχείων ως την πλατεία ή από την αντίθετη πορεία προς τον περιφερειακό του Λυκαβηττού.

Τα πρώην πάρκινγκ και νέα πάρκα είναι μια ακόμα όαση στο κέντρο της περιοχής, τα οποία με ευφάνταστους τρόπους, όπως την αξιοποίηση των μεσοτοιχειών ως πράσινους τοίχους, τη χρήση ως παιδότοπους και σε συνδυασμό με την ανακατανομή των χρήσεων γης του οικοδομημένου χώρου, δύνανται πραγματικά να δώσουν νέα πνοή στην περιοχή και αποτελούν κίνητρο για όσους επιλέγουν τα Εξάρχεια για περίπατο, παιχνίδι ή υπαίθρια ψυχαγωγία.

μουσείο _ Τοσίτσα _ πολυτεχνείο

Η πραγματικότητα αποδεικνύει καθημερινά πως η φαινομενικά ειδυλλιακή συνύπαρξη των δύο ιδρυμάτων, διακοπτόμενη από τον πεζόδρομο της Τοσίτσα δεν λειτουργεί κατά το επιθυμητό. Αιτία σε αυτή τη δεισλειτουργία στέκεται η βαριά οικοπεδοποίηση, επιβληθείσα από τα ανυπέβλητα κατά τόπους όρια και την περίφραξη, που εν τέλει προκαθορίζουν περιμετρικές μη διαμπερείς διελεύσεις.

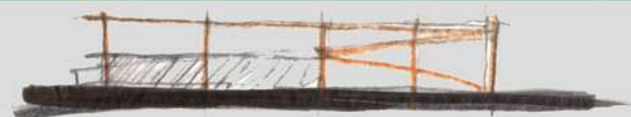
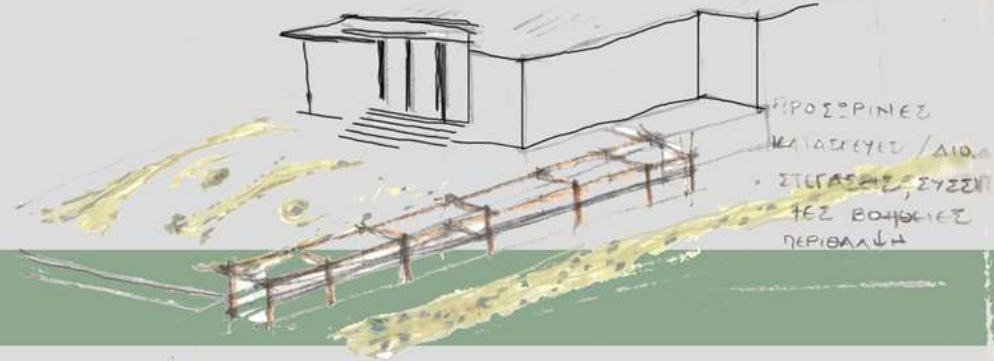
Σκοπός της παρέμβασης είναι η δημιουργία ενιαίου πολιτισμικού πάρκου γύρω από το πολυτεχνείο και το αρχαιολογικό μουσείο.

Επιδιώκεται η ουσιαστική έξοδος προς τον ήδη υπάρχοντα υπαίθριο χώρο του συγκροτήματος με την κατάργηση των περιφράξεων που επιτρέπει ακόμα και την ευκαιριακή περιήγηση του απλού περαστικού. Οι υφιστάμενες χαράξεις αποτρέπουν αυτές τις κινήσεις, γι' αυτό και επιβάλλονται αναπλάσεις στο δημόσιο χώρο.

Επιπλέον, γίνεται άνοιγμα του Ε.Μ.Π. και προς την οδό Μπουμπουλίνας, "σπάζοντας" τα λουκέτα που φρουρούν τις πόρτες του μηχανουργείου. το πανεπιστήμιο ανοίγεται νπρος την πόλη και τους ρυθμούς της, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση του ελεύθερου χώρου με εγκαταστάσεις, κατασκευές και εκθέσεις του φοιτητικού έργου κατα μήκος της οδού Τοσίτσα.

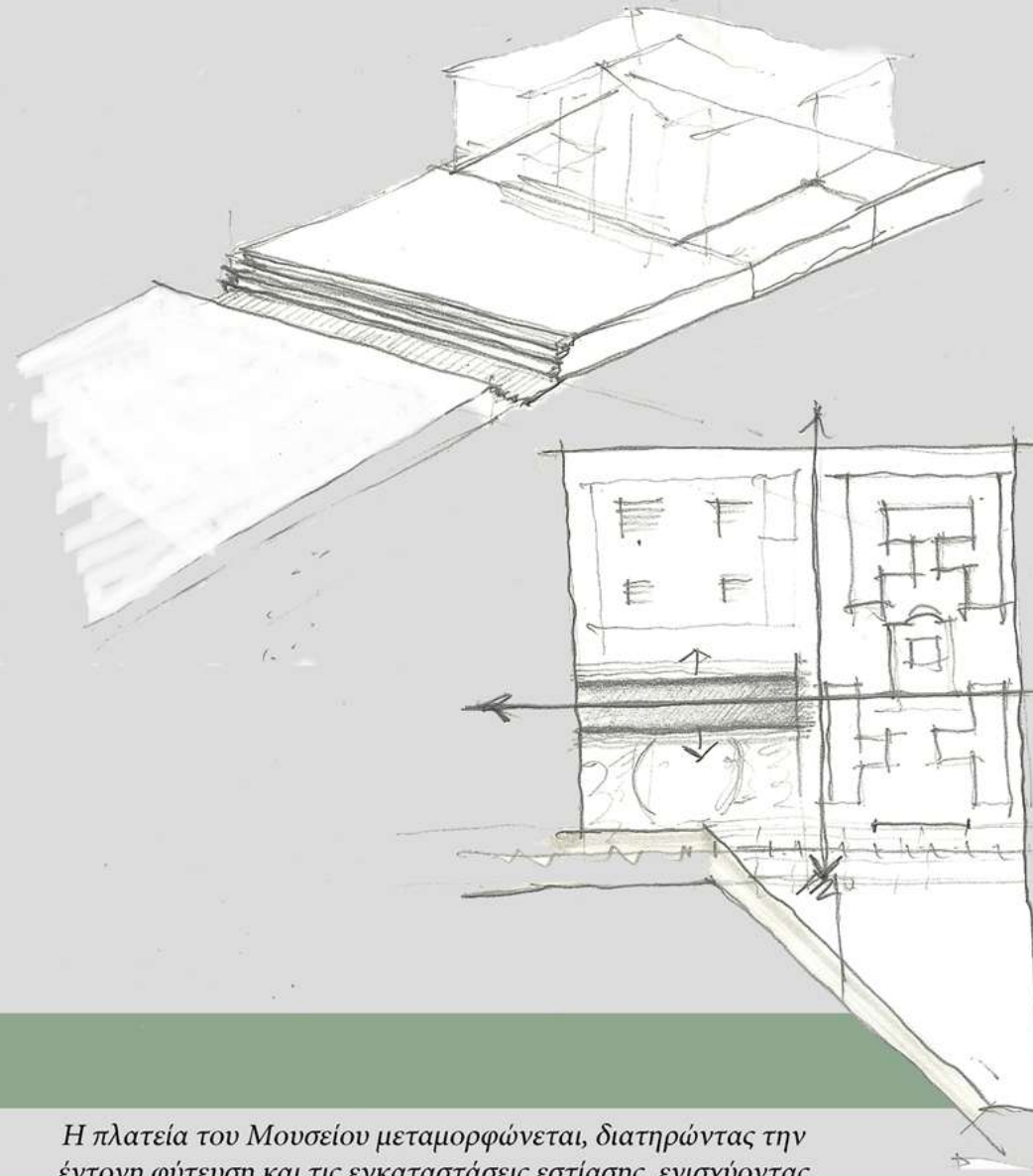
Τέλος, για τις παραμελημένες ανάγκες πρόνοιας των φοιτητών, προτείνεται η επανάχρηση του κτιρίου "ΑΚΡΟΠΟΛ" ως φοιτητική εστία που εξυπηρετεί το Πολυτεχνείο.

Η ζώνη του πολυτεχνείου γίνεται ένας ισχυρός πυρήνας γύρω από την εκπαίδευση και τον πολιτισμό.

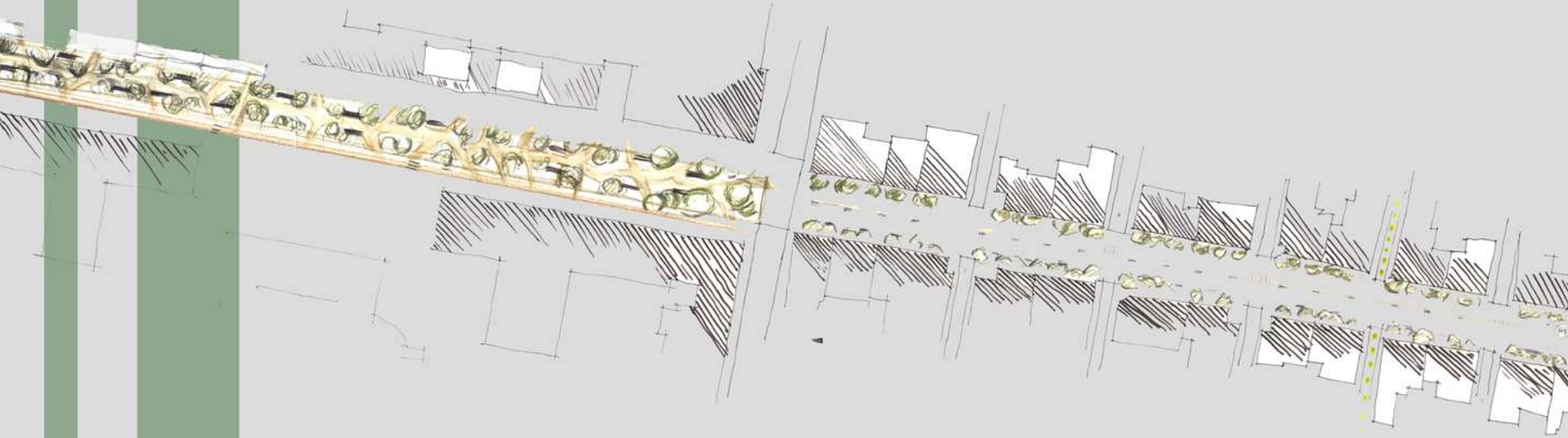
Για την ενοποίηση των δημόσιων χώρων δεν μπορούμε να αγνοήσουμε την υποθετικά επερχόμενη πεζοδρόμηση της οδού Πατησίων στα πλαίσια της ανάπλασης του κέντρου της Αθήνας (διαγωνισμός re-think Athens)

Αρκεί να αναλογιστούμε την επίπτωση που θα επιφέρει αυτή η αλλαγή στους ρυθμούς της περιοχής που μελετάμε, και πώς θα λειτουργήσει σε σύστημα με το χώρο όπου εγκαθίσταται.

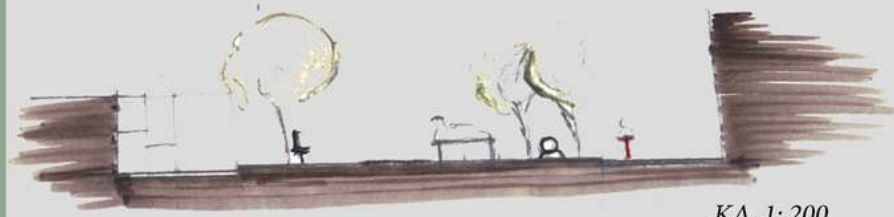

Η πλατεία του Μουσείου μεταμορφώνεται, διατηρώντας την έντονη φύτευση και τις εγκαταστάσεις εστίασης, ενισχύοντας τις ροές κίνησης και ευνοώντας τη διαμονή σε αυτή.

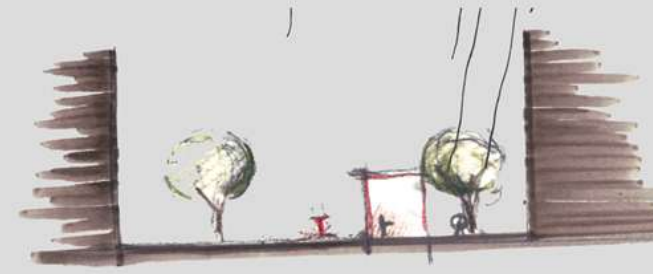
Η πεζοδρόμηση της Τοσίτσα περιλαμβάνει σε ένα πρώτο κομμάτι πυκνά φυτεμένο πάρκο το οποίο διατρέχει παράλληλα ποδηλατόδρομος, ως και το τέλος της. Στη συνέχεια ακολουθούν γραμμικότερες χαράξεις, διαδρομές με επίστρωση πατητού χώματος για πεζούς, και παράπλευρη φύτευση που ευνοεί το μικροκλίμα. Ο αστικός εξοπλισμός προβλέπει στάσεις για δίκυκλα οχήματα, αναψυκτήρια μικρής κλίμακας και καθιστικά.

ΚΛ. 1 : 100

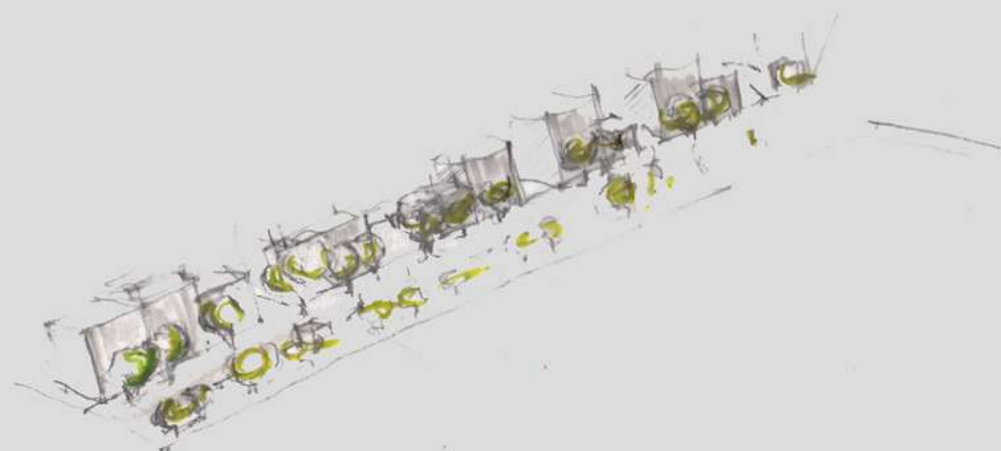
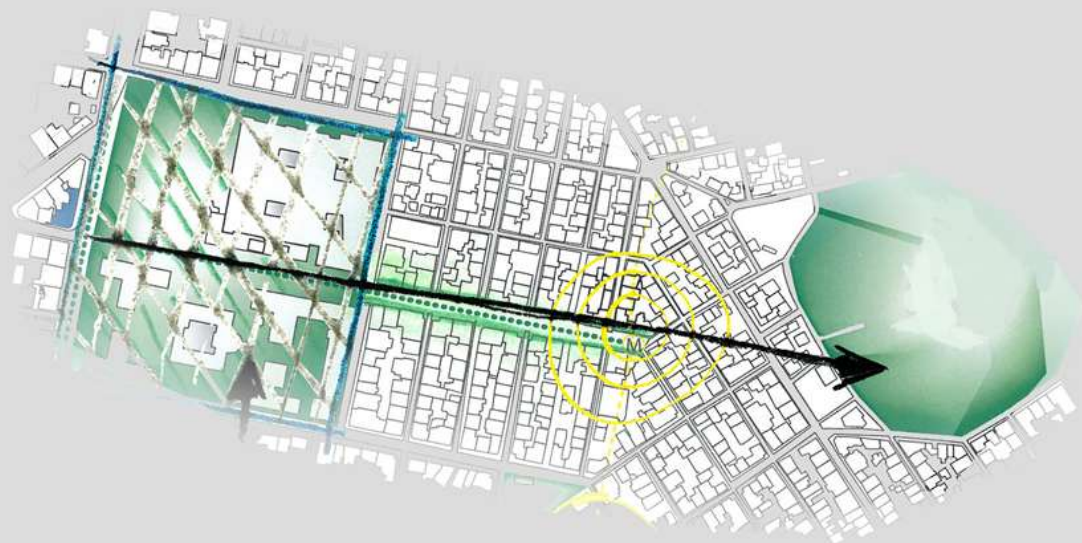

ΚΛ. 1: 200

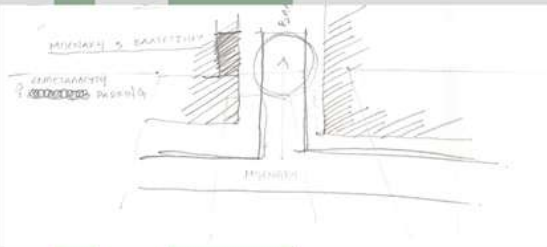

ΚΛ. 1: 200

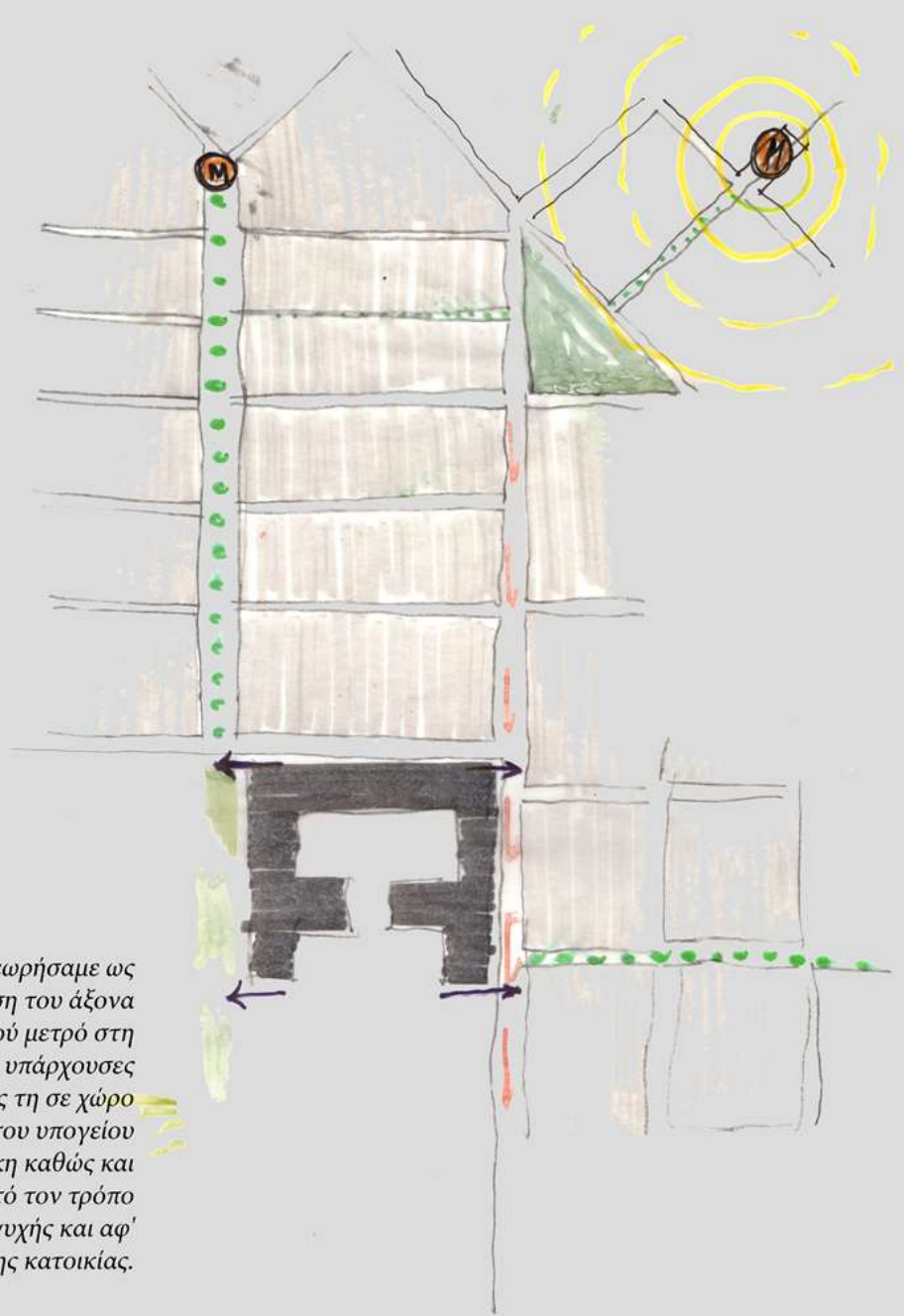

Εκ χαράξεως, αλλά και σε συνδυασμό με την κατάλληλη και φιλική προς τον πεζό διαμόρφωση, η Τοσίτσα λειτουργεί ως διάδρομος προς τον ευρύτερο περίπατο του λόφου του Στρέφη

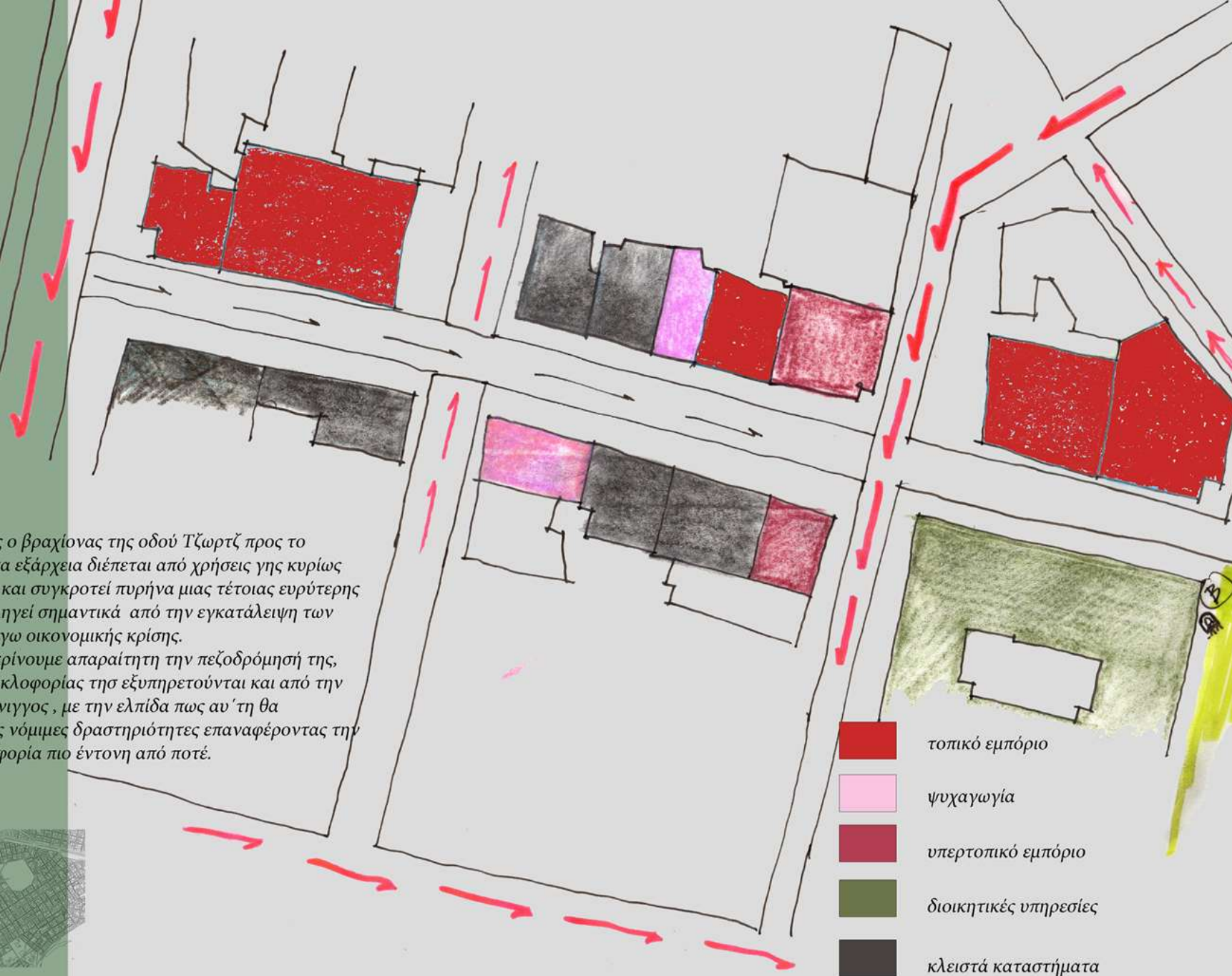
Από τις πρώτες σκέψεις μας για την παρέμβασή μας, θεωρήσαμε ως δεδομένα τόσο την επικείμενη πεζοδρόμηση του άξονα Πανεπιστημίου- Πατησίων, όσο και την κατασκευή σταθμού μετρό στη γειτονιά των Εξαρχείων. Θέλοντας να μην επηρεάσουμε τις υπάρχουσες λειτουργίες της πλατείας Εξαρχείων μετατρέποντάς τη σε χώρο εισόδου- εξόδου, επιλέξαμε να ορίσουμε τις δύο εισόδους του υπογείου σιδηρόδρομου στη συμβολή της Βαλτετσίου με Μπενάκη καθώς και στο τέλος της Τοσίτσα στο ύψος της πλατείας. Με αυτό τον τρόπο εξυπηρετούμε αφ' ενός το κέντρο εμπορίου και αναψυχής και αφ' ετέρου την περιοχή συγκέντρωσης κατοικίας.

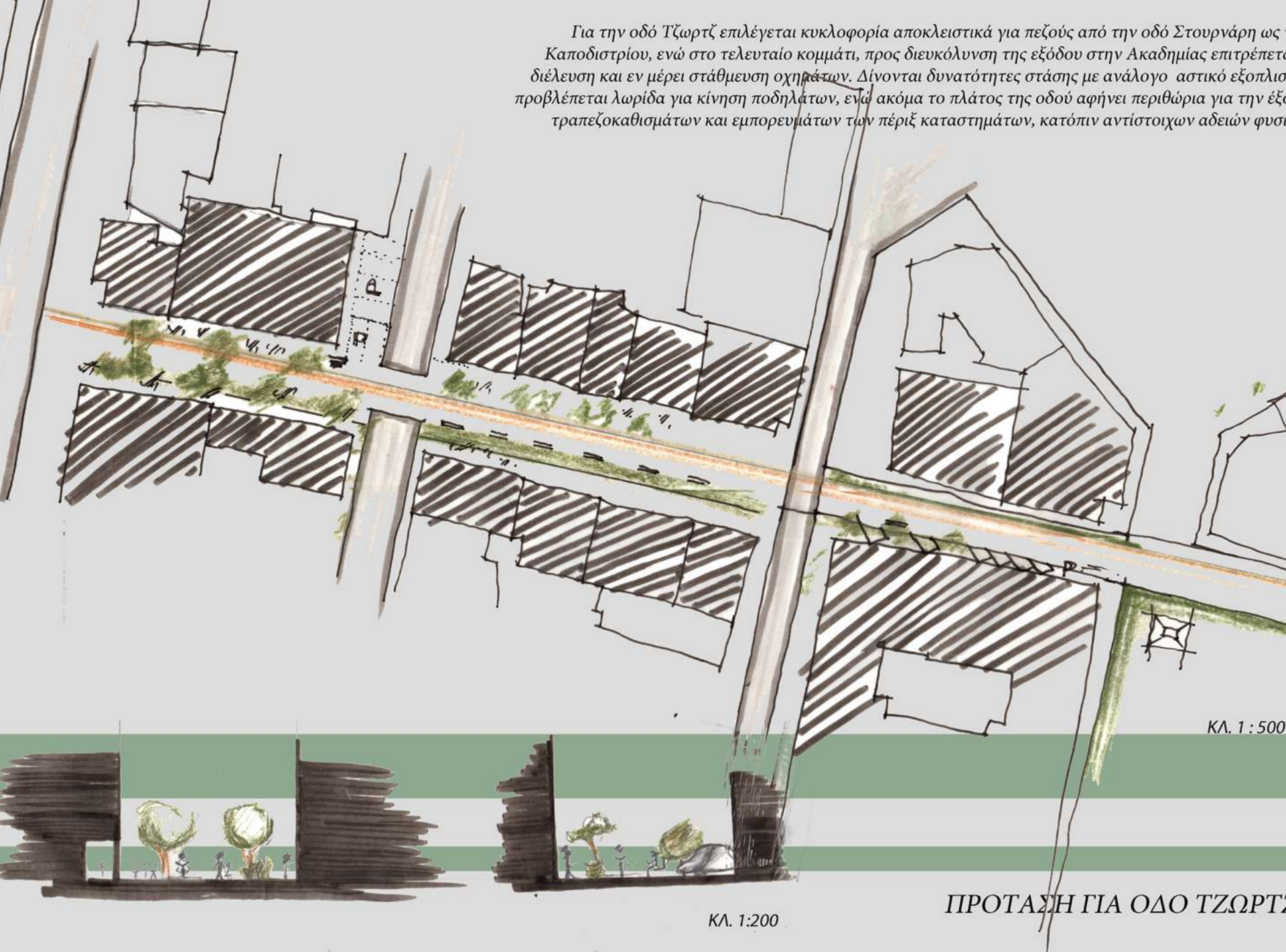
Παρατηρούμε πως ο βραχίονας της οδού Τζωρτζ προς το Πολυτεχνείο και τα εξάρχεια διέπεται από χρήσεις γης κυρίως εμπορικές, και, αν και συγκροτεί πυρήνα μιας τέτοιας ευρύτερης ζώνης, έχει ήδη πληγεί σημαντικά από την εγκατάλειψη των καταστημάτων λόγω οικονομικής κρίσης.

Στο σημείο αυτό κρίνουμε απαραίτητη την πεζοδρόμησή της, εφόσον οι ροές κυκλοφορίας της εξυπηρετούνται και από την ακόλουθη οδό Κάνιγγος, με την ελπίδα πως αυ'τη θα αναζωογονήσει τις νόμιμες δραστηριότητες επαναφέροντας την ανθρώπινη κυκλοφορία πιο έντονη από ποτέ.

- τοπικό εμπόριο
- ψυχαγωγία
- υπερτοπικό εμπόριο
- διοικητικές υπηρεσίες
- κλειστά καταστήματα

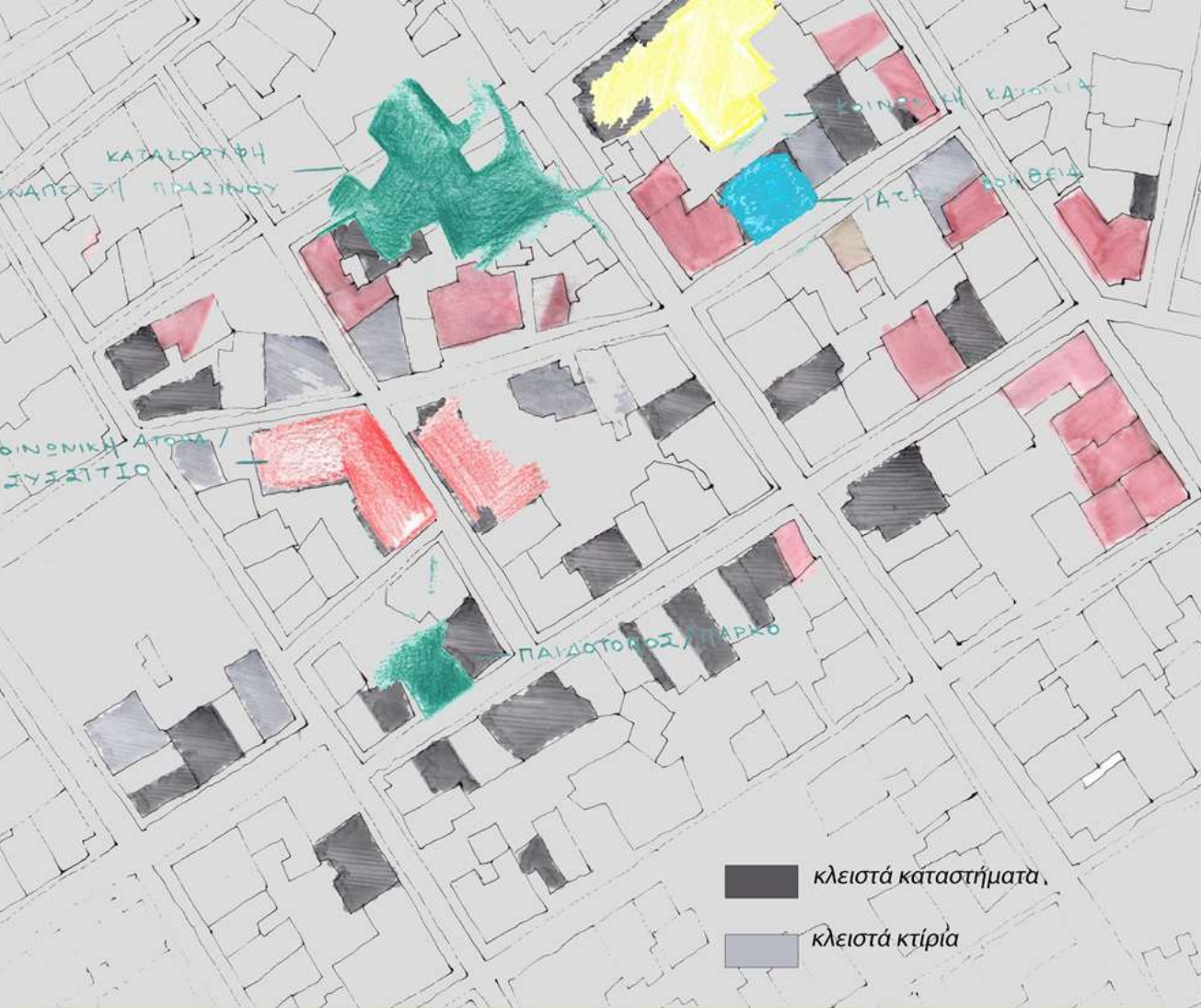
Για την οδό Τζωρτζ επιλέγεται κυκλοφορία αποκλειστικά για πεζούς από την οδό Στουρνάρη ως Καποδιστρίου, ενώ στο τελευταίο κομμάτι, προς διευκόλυνση της εξόδου στην Ακαδημίας επιτρέπεται διέλευση και εν μέρει στάθμευση οχημάτων. Δίνονται δυνατότητες στάσης με ανάλογο αστικό εξοπλισμό προβλέπεται λωρίδα για κίνηση ποδηλάτων, ενώ ακόμα το πλάτος της οδού αφήνει περιθώρια για την έξοδο τραπεζοκαθισμάτων και εμπορευμάτων των περίξ καταστημάτων, κατόπιν αντίστοιχων αδειών φυσικά.

Κλ. 1:500

Κλ. 1:200

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΟΔΟ ΤΖΩΡΤΖ

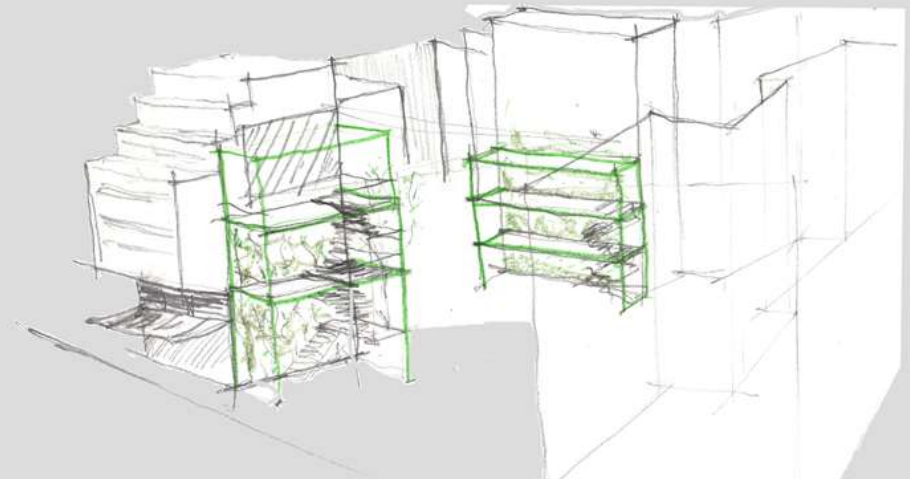
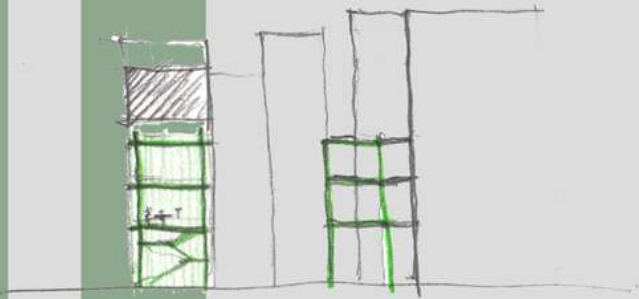

Μέσα από το χάρτη καταγραφής των κενών κτιρίων βρήκαμε μια σημαντική συγκέντρωση μαύρων στιγμάτων σε ένα κατα τα άλλα πόλο ζωής της περιοχής, στον άξονα της Τζαβέλλα και στις καθέτους της. Σε συνδυασμό με την έντονη παρουσία των μαγαζιών ψυχαγωγίας στο συγκεκριμένο γεωμετρικό τόπο, αποφασίσαμε να ορίσουμε ένα σύνολο από συμπληρωματικές σε αυτό χρήσεις ώστε να εκμεταλλευτούμε τόσο τα κενά οικοδομήματα όσο και τα άδεια οικόπεδα στο γύρω χώρο. Οι χρήσεις μας είναι κυρίως κοινωνικού χαρακτήρα.

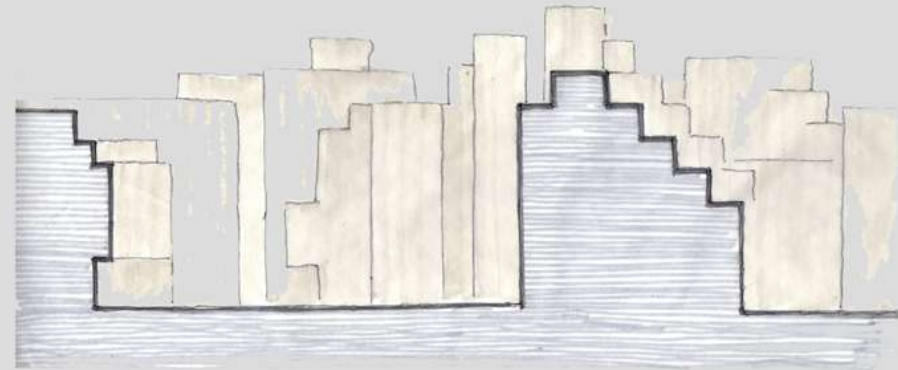
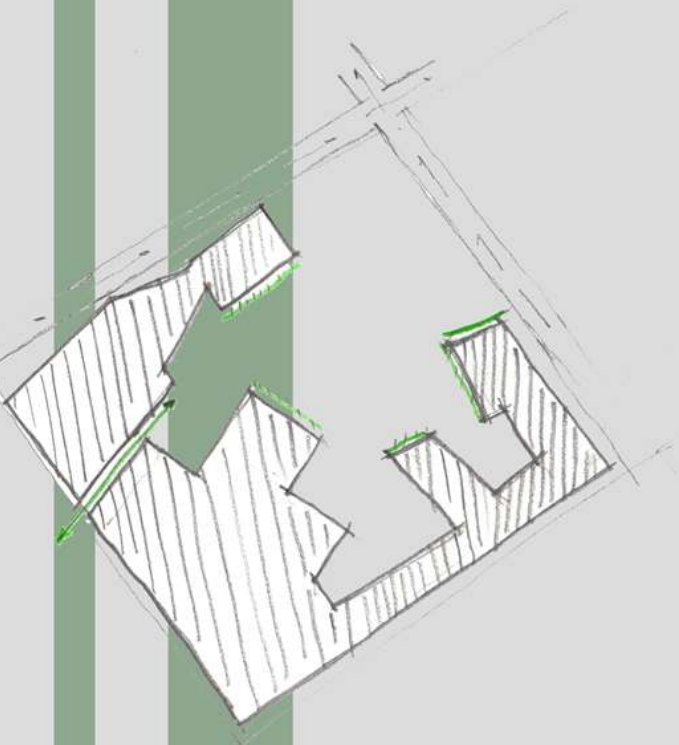
Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τα υπάρχοντα οικοδομήματα, αρχικά θεωρήσαμε ως κέντρο παρέμβασης τη συμβολή Τζαβέλλα και Μεσολογίου και χρησιμοποιούμε τα δύο απέναντι κενά ισόγεια που υπάρχουν για την οργάνωση μιας κοινωνικής αγοράς με συσσίτιο. Βορειότερα στην Τζαβέλλα εκμεταλλευόμαστε ένα άδειο σπίτι, κτίριο ιατρικής βοήθειας ενώ μετατρέπουμε το παλιό κτίριο του ΟΤΕ στην οδό Κωλέττη σε συγκρότημα κοινωνικής κατοικίας.

Όσον αφορά τα άκτιστα οικόπεδα, δε θελήσαμε να χτίσουμε επιβαρύνοντας ακόμα περισσότερο τον ήδη ασφυκτικό δομημένο χώρο των Εξαρχείων. Αντίθετα, κρατήσαμε τον υπαίθριο χαρακτήρα τους δίνοντας ταυτόχρονα ενέσεις πρασίνου. Το πάρκινγκ στη γωνία Εμ. Μπενάκη και Κωλέττη μετατράπηκε σε πάρκο το οποίο θα αναπτύσσεται τόσο οριζόντια όσο και κατακόρυφα, αφού διαχειριζόμαστε το αμφιθεατρικό μέτωπο μεσοτοιχιών ως μέτωπο πράσινων τοίχων. Ταυτόχρονα, αποφασίσαμε το διαμπερές πάρκινγκ στην οδό Διδότου να γίνει παιδότοπος με διαδρομές που ενισχύουν την αίσθηση του περάσματος από το συγκεκριμένο οικόπεδο.

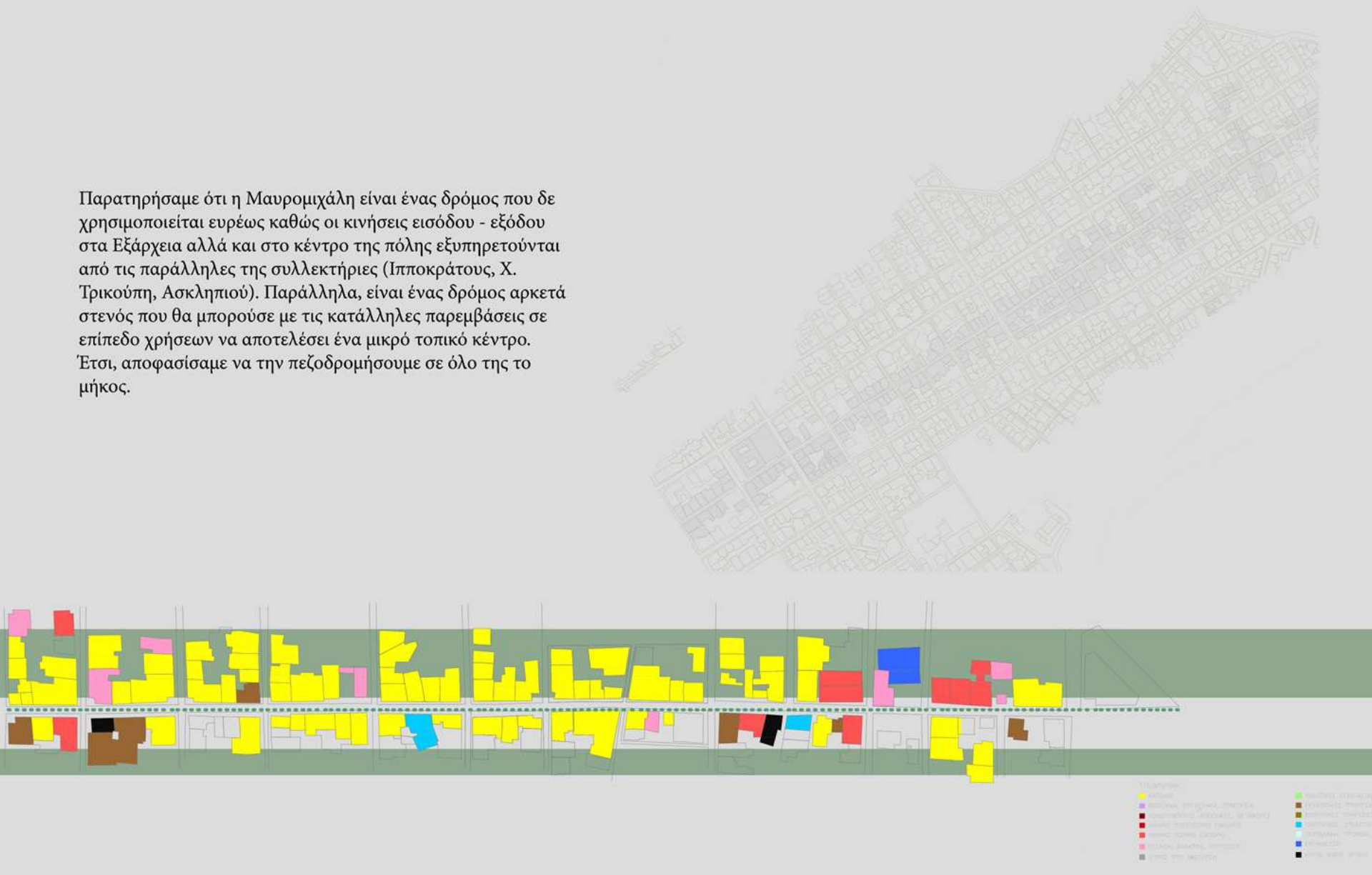

Πρόκειται για το παρκινγκ στη συμβολή των οδών Κωλέττη και Εμ. Μπενάκη, το οποίο την ώρα προτάσσει στο αστικό μέτωπο μια συστοιχία από ψηλές μεσοτοιχίες, σ' ένα χώρο λανθάνουσας δυναμικής 1000 τμ. που μάλιστα χαρακτηρίζεται από διαμπερότητες και μπορούσε να περιγράψει μια σύνδεση ανάμεσα στις οδούς Κωλέττη και Σόλων. Μιμούμενοι τα ιδιαίτερα πετυχημένα παραδείγματα της Μαδρίτης (Caixa Forum) αλλά και του Παρισιού (musée du quai Branly) προτείνουμε τη δημιουργία κατακόρυφων πράσινων τοίχων στο εσωτερικό μέτωπο κάποιων από τις πολυκατοικίες. Θεωρούμε πως μια τέτοια παρέμβαση θα αναζωογονούσε τόσο τις οδούς που βρίσκονται σε άμεση σχέση με το χώρο του παρκινγκ αλλά παράλληλα και το ευρύτερο δίκτυο που έχει οπτική επικοινωνία με αυτό (π.χ. Τζαβέλα) ώστε να αποτελέσει ένα τοπικό πυρήνα συγκέντρωσης της επικοινωνίας ή και να υποδεχθεί χρήσεις γειτονιάς (π.χ. συσσίτιο) χωρίς όμως η παρέμβασή μας να πάρει λογικές πλήρωσης αστικού-κεντρικού χαρακτήρα.

Πεζοδρόμηση της Μαυρομιχάλη

Παρατηρήσαμε ότι η Μαυρομιχάλη είναι ένας δρόμος που δε χρησιμοποιείται ευρέως καθώς οι κινήσεις εισόδου - εξόδου στα Εξάρχεια αλλά και στο κέντρο της πόλης εξυπηρετούνται από τις παράλληλες της συλλεκτήριες (Ιπποκράτους, Χ. Τρικούπη, Ασκληπιού). Παράλληλα, είναι ένας δρόμος αρκετά στενός που θα μπορούσε με τις κατάλληλες παρεμβάσεις σε επίπεδο χρήσεων να αποτελέσει ένα μικρό τοπικό κέντρο. Έτσι, αποφασίσαμε να την πεζοδρομήσουμε σε όλο της το μήκος.

Η πεζοδρόμηση περιλαμβάνει ζώνες στάσης και πρασίνου ενώ η λωρίδα κίνησης είναι αρκετά ευρεία ώστε να περάσει αυτοκίνητο σε περίπτωση ανάγκης με οφιοειδή όμως κάτοψη για να εξασφαλίσουμε τη χαμηλή ταχύτητα. Ο πεζός έχει αποκλειστικότητα στην κυκλοφορία στις δεξιά και αριστερά πτέρυγες.

Παράλληλα, εντάσσουμε σε αυτό το σύστημα κάποιους νεκρούς σταυρούς από δρόμους κάθετους στη Μαυρομιχάλη κυρίως στην περιοχή της Νεάπολης. Οι πεζοδρομημένοι πια σταυροί, θα λειτουργούν σαν ευφάνταστοι περίπατοι που θα οδηγούν τον κάτοικο στον προορισμό του μέσα από ένα δίκτυο στάσης-κίνησης. Οι διαδρομές αυτές θα εκμεταλλεύονται και τους ελεύθερους ακαλύπτους των συγκεκριμένων τετραγώνων, ολοκληρώνοντας την ιδέα της ζωντανής και ανοιχτής γειτονιάς που επιδιώκουμε.

Επίλογος

Μέσα από την έρευνα αυτών των δύο εξαμήνων, διαβάσαμε το περιβάλλον των Εξαρχείων και προσπαθήσαμε- αφού αναγνωρίσαμε τις αρετές και τα προβλήματα της περιοχής- να προβούμε στις επεμβάσεις εκείνες οι οποίες θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων αλλά και των επισκεπτών της γειτονιάς, με τρόπο τέτοιο ώστε να αναδείξουμε τον πολύ ιδιαίτερο χαρακτήρα της. Κι ετούτο γιατί πέρα από τη μορφολογική κι αισθητική ομορφιά την οποία διαθέτουν, τα Εξάρχεια επίσης διατηρούν τη δική τους ιδεολογία, τον προβληματισμό απέναντι στην κοινωνία, την καθημερινότητα, τις τέχνες. Αυτή η διαφορετική φιλοσοφία δε θα έπρεπε να καταπιχθεί, μα να βρει τρόπο να αναπνεύσει μέσα στο ρεύμα της εμπορευματοποίησης των καιρών μας. Βιώνοντας τα Εξάρχεια ως φοιτήτριες, αλλά και ως μαθητευόμενες πολεοδόμοι, διακρίνουμε τα χαρακτηριστικά για τα οποία επιστρέφουμε κάθε φορά στα Εξάρχεια, και επιδιώκουμε να τα εξελίξουμε, δίνοντας μια νέα πνοή σε μια ήδη ζωντανή γειτονιά.

